

Læreplan i vg1 helse- og oppvekstfag

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på nynorsk.

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 27. februar 2020 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2020

Om faget

Fagenes relevans og sentrale verdier

Vg1 helse- og oppvekstfag skal bidra til at samfunnet har tilstrekkelig kompetanse i helse- og oppvekstsektoren. Programfagene skal bidra til at aktiviteter som fremmer mestring, utvikling og helse, blir tatt i bruk i yrkesutøvelsen. Programfagene skal videre bidra til å utvikle praktiske ferdigheter, evne og vilje til kontinuerlig kvalitetsforbedring og bevissthet om profesjonelt arbeid og service. Programfagene skal gi grunnlag for helsefremmende arbeid med mennesker i ulike livssituasjoner i et samfunn i endring.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg1 helse- og oppvekstfag skal bidra til et inkluderende fellesskap der yrkesutøvelsen bygger på empati og omsorg, respekt for at mennesker er ulike, og at konflikter kan løses på fredelig vis. Videre skal programfagene bidra til å utvikle sosial kompetanse og til respekt for mennesker, kulturer og tradisjoner. Å utvikle engasjement, god dømmekraft og profesjonelt faglig skjønn hos elevene er en sentral del av faget. Vg1 helse- og oppvekstfag skal bidra til kunnskap om hvordan partene i arbeidslivet samarbeider for å utvikle et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Helse og livsstil

Kjerneelementet helse og livsstil handler om å fremme fysisk og psykisk helse. Det innebærer å vite hvordan man som yrkesutøver kan bidra til å fremme en aktiv og sunn livsstil. I det inngår verdien av et sunt kosthold og fysisk aktivitet og av å forebygge livsstilssykdommer og hindre smitte. Kjerneelementet handler videre om hvordan kroppen er bygget opp og fungerer, med utgangspunkt i det friske mennesket. Ergonomi, førstehjelp og systematisk observasjon inngår også i kjerneelementet.

Omsorg, relasjoner og tverrfaglig samarbeid

Kjerneelementet omsorg, relasjoner og tverrfaglig samarbeid handler om å vise omsorg og om å kommunisere og samhandle med mennesker i ulike aldre og livssituasjoner og med ulik kulturell bakgrunn. Brukermedvirkning og service står sentralt. Videre handler det om å reflektere over hva egen atferd betyr i møte med andre mennesker. Det handler også om kunnskap om hvordan helse- og oppvekstsektoren er bygget opp, og om verdien av tverrfaglig samarbeid.

Etikk og teknologi

Kjerneelementet etikk og teknologi handler om å møte mennesker i ulike livssituasjoner med toleranse og respekt. Det handler også om å ta i bruk hjelpemidler, velferdsteknologi og annen teknologi og om å følge etiske retningslinjer i yrkesutøvelsen. Videre handler det om profesjonell yrkesutøvelse og om relevant lov- og regelverk.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg1 helse- og oppvekstfag handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å vise forståelse, respekt og toleranse overfor andre mennesker. Det handler også om hva som gir mennesker et godt liv, og hvordan man som yrkesutøver kan veilede brukere når det gjelder å ta gode helsevalg. Folkehelse og livsmestring skal videre bidra til kunnskap om mennesket i ulike livsfaser.

Demokrati og medborgerskap

I vg1 helse- og oppvekstfag handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å tenke kritisk, håndtere meningsbrytning og respektere uenighet. Temaet skal også bidra til brukermedvirkning og til at individuelle rettigheter og plikter i yrkesutøvelsen blir tatt vare på.

Bærekraftig utvikling

I vg1 helse- og oppvekstfag handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om hvordan forbruk og aktiviteter påvirker miljøet. Det handler også om å ta miljøbevisste valg i yrkesutøvelsen.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg1 helse- og oppvekstfag innebærer å kunne kommunisere forståelig med kolleger og med mennesker fra ulike kulturer og i ulike livssituasjoner. Det innebærer også å tilpasse språket sitt til mottaker, innhold og formål og å lytte til og vise respekt for den man snakker med. Videre innebærer det å kunne bruke relevante faguttrykk og uttrykke egne observasjoner på en systematisk måte.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg1 helse- og oppvekstfag innebærer å kunne ytre seg forståelig om helse- og oppvekstrelaterte temaer. Det handler også om å

bruke et presist fagspråk og tilpasse tekster til ulike formål, mottakere og medier. Videre handler det om å planlegge og dokumentere faglige aktiviteter og om å bruke og kombinere ulike uttrykksformer som tekst, bilde og symbol på en formålstjenlig måte.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg1 helse- og oppvekstfag innebærer å kunne tilegne seg ny kunnskap og innsikt. Videre innebærer det å finne fram til relevant informasjon, forstå faguttrykk og vurdere innholdet i tekster ut fra fagkunnskap og å forstå det man leser i faglitteratur, statistikk, lovtekster og planer.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg1 helse- og oppvekstfag innebærer å kunne resonnerer, bruke regneverktøy og gjøre økonomiske beregninger, videre å hente informasjon fra tabeller, statistikk og diagrammer. Det innebærer også å bruke ulike regnearter og måleenheter i arbeidet med helse, ernæring og kosthold.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg1 helse- og oppvekstfag innebærer å kunne bruke digitale ressurser på en formålstjenlig og forsvarlig måte. Det betyr å være kreativ i bruken av digitale ressurser i kommunikasjon og samhandling med andre og videre kunne vurdere informasjon fra digitale kilder kritisk, bruke nettvett og utvikle digital dømmekraft.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering helsefremmende arbeid

Kompetansemål etter helsefremmende arbeid

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive hvordan kroppen er bygget opp, og forklare hvordan den fungerer
- vurdere hva som fremmer psykisk og fysisk helse, og hvordan man kan forebygge livsstilssykdommer og hindre smitte
- planlegge, gjennomføre og vurdere aktiviteter som bidrar til mestring, utvikling og god helse
- sette sammen og lage enkle måltider og vurdere energi- og næringsinnholdet i tråd med kostrådene fra helsestyresmaktene

- bruke hygieniske prinsipper for å fremme god helse
- utføre grunnleggende førstehjelp
- drøfte og gi eksempler på hva den enkelte og samfunnet kan gjøre for å bedre egen helse og folkehelsen
- gjøre rede for hvordan forbruk og aktiviteter påvirker miljøet, og reflektere over hvordan man kan ta miljøbevisste valg i yrkesutøvelsen
- bruke riktige arbeidsteknikker og gode arbeidsstillinger og gjøre rede for sammenhengen mellom ergonomi og helse

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Elevene viser og utvikler kompetanse i helsefremmende arbeid når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i programfaget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren kan gi arbeidsoppgaver som dekker flere eller alle programfagene. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i helsefremmende arbeid. Elevene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen til å utvikle kompetansen sin i programfaget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i helsefremmende arbeid ved avslutningen av opplæringen i programfaget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin i programfaget på varierte måter. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal læreren vurdere hvordan eleven viser forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning, og hvordan eleven mestrer utfordringer og løser oppgaver i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i helsefremmende arbeid basert på kompetansen eleven viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Kompetansemål og vurdering kommunikasjon og samhandling

Kompetansemål etter kommunikasjon og samhandling

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- kommunisere og samhandle med mennesker fra ulike kulturer, i ulike aldre og livssituasjoner
- vise relasjonsferdigheter og reflektere over egen atferd
- vise omsorg og yte service som fremmer trivsel og mestring

- gjøre rede for hva sosial og kulturell kompetanse er, og gi eksempler på hvordan holdninger, verdier og ulike menneskesyn påvirker yrkesutøvelsen
- drøfte hvordan uenighet kan håndteres, og prøve ut ulike modeller for konflikthåndtering
- bruke digitale ressurser i kommunikasjon og samhandling
- reflektere over hva digital dømmekraft innebærer, vurdere kilder kritisk og vise nettvett i arbeidet
- bruke observasjons- og kommunikasjonsferdigheter i eget arbeid

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Elevene viser og utvikler kompetanse i kommunikasjon og samhandling når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i programfaget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren kan gi arbeidsoppgaver som dekker flere av eller alle programfagene. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i kommunikasjon og samhandling. Elevene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen til å utvikle kompetansen sin i programfaget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i kommunikasjon og samhandling ved avslutningen av opplæringen i programfaget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin i programfaget på varierte måter. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal læreren vurdere hvordan eleven viser forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning, og hvordan eleven mestrer utfordringer og løser oppgaver i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i kommunikasjon og samhandling basert på kompetansen eleven viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Kompetansemål og vurdering yrkesliv i helse- og oppvekstfag

Kompetansemål etter yrkesliv i helse- og oppvekstfag

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for hvordan helse- og oppvekstsektoren er organisert, og reflektere over eget yrkesvalg

- vise hvordan brukermedvirkning kan gjennomføres i helse- og oppvekstsektoren
- beskrive hvilke krav og forventninger som stilles til en profesjonell yrkesutøver, og reflektere over egen praksis
- gjøre rede for gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- vurdere hvordan hjelpemidler, velferdsteknologi og annen teknologi kan brukes i yrkesutøvelsen
- drøfte hvordan endringer i samfunnet kan påvirke yrkesutøvelsen, og peke på muligheter og utfordringer disse endringene kan gi
- forklare og gi eksempler på hva etiske dilemmaer i yrkesutøvelsen er, og hvordan slike dilemmaer kan håndteres
- gjøre rede for hvorfor det er viktig med tverrfaglig samarbeid, og gi eksempler på yrkesgrupper som er med i et slikt samarbeid
- gjøre rede for sentralt regelverk som regulerer arbeidet i helse- og oppvekstsektoren, og allmenne spilleregler som gjelder i arbeidslivet
- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid
- gjøre rede for og vurdere hvordan partene i arbeidslivet samarbeider for å utvikle et bedre arbeidsliv

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Elevene viser og utvikler kompetanse i yrkesliv i helse- og oppvekstfag når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i programfaget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren kan gi arbeidsoppgaver som dekker flere av eller alle programfagene. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i yrkesliv i helse- og oppvekstfag. Elevene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen til å utvikle kompetansen sin i programfaget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for elevens samlede kompetanse i yrkesliv i helse- og oppvekstfag ved avslutningen av opplæringen i programfaget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist sin kompetanse i programfaget på varierte måter. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal læreren vurdere hvordan eleven viser forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning, og hvordan eleven mestrer utfordringer og løser oppgaver i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i yrkesliv i helse- og oppvekstfag basert på kompetansen eleven viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Helsefremmende arbeid: Eleven skal ha én standpunktarakter.

Kommunikasjon og samhandling: Eleven skal ha én standpunktarakter.

Yrkesliv i helse- og oppvekstfag: Eleven skal ha én standpunktarakter.

Eksamen for elever

Helsefremmende arbeid: Eleven skal ikke opp til eksamen.

Kommunikasjon og samhandling: Eleven skal ikke opp til eksamen.

Yrkesliv i helse- og oppvekstfag: Eleven skal ikke opp til eksamen.

Eksamen for privatister

Helsefremmende arbeid: Privatisten skal opp til én skriftlig eksamen i programfaget. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Kommunikasjon og samhandling: Privatisten skal opp til én skriftlig eksamen i programfaget. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Yrkesliv i helse- og oppvekstfag: Privatisten skal opp til én skriftlig eksamen i programfaget. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.

Helsefremmende arbeid, kommunikasjon og samhandling og yrkesliv i helse- og oppvekstfag: Privatisten skal opp til én tverrfaglig praktisk eksamen i disse felles programfagene. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.